

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

UYANAN AVRUPA

Avrupa'da yaşanan bazı gelişmeler Avrupa devletlerinin gelişmesini olumlu yönde etkilerken Osmanlı'yı olumsuz yönde etkilemiştir.

Coğrafi Keşifler ile Avrupa zenginleşirken Osmanlı ekonomik olarak bu durumdan olumsuz etkilenmiştir.

NOT

Coğrafi Keşifler sonunda Dünyanın yuvarlak olduğunun ispatlanması üzerine Dünya düzdür diyen kiliseye olan güven azalmıştır.

Rönesans İtalya'da ortaya çıkmış ve Avrupa'nın bilim, kültür ve sanat alanlarında gelişmesini sağlamıştır.

Reform Martin Luther öncülüğünde dogmatik ve skolastik düşünceye yani Katolik kilisesinin baskılarına karşı başlatılan protesto halk tarafından da desteklenmiştir. Almanya'da Katolikler ile Protestanlar arasında başlayan mezhep savaşları sonunda Protestanlık mezhebi tanınmış, Katolik kilisesinin mallarına el konulmuş, eğitim kilisenin elinden alınarak laik hâle getirilmiştir.

NOT

Reform hareketleri ile Katolik kilisesi etkinliğini yitirmiş deney ve gözlem yöntemi önem kazanmıştır.

Aydınlanma Çağ'ında Avrupa'da XVII ve XVIII. yüzyıllarda deneye ve gözleme dayalı bilim gelişmiş, halkın aydınlanması sağlanmıştır.

Sanayi İnkılabı ile buhar gücüyle çalışan makineler yapılmış ve bu makinelerin fabrikalarda kullanılmasıyla üretim artmıştır. Böylece Avrupa'da ürün fiyatları ucuzlamıştır.

NOT

Avrupa'da üretilen ürünler sanayisi gelişmemiş yerlerde satılmaya başlandı. Avrupalı devletler pazar yeri yarışına girdi. Osmanlı Devleti'nin sanayisi gelişmediği için pahalı olan yerli ürünlerin yerine Avrupa'dan gelen ucuz ürünler halk tarafından tercih edilmeye başlandı. Bu durum Osmanlı'nın açık pazar hâline gelmesine ve Osmanlı ekonomisinin zarar görmesine neden oldu.

İngiltere'de başlayan Sanayi İnkılabı sonrası sömürgecilik hız kazanmıştır. Devletler birbirleri ile sömürgecilik yarışına girmiştir. Bu durum I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olmuştur.

SARSILAN OSMANLI

XV. yüzyıldan sonra Avrupa'da yaşanan gelişmelerin çoğu Osmanlı Devleti'ni olumsuz yönde etkilemiştir.

Coğrafi Keşifler ile İpek, Baharat yolları ve Akdeniz limanlarının önemini kaybetmesi, Osmanlı ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir.

Osmanlı Devleti yaşadığı bu ekonomik olumsuzluğu Fransa başta olmak üzere zamanla birçok devlete verdiği ticari ayrıcalık olan kapitülasyonlar ile aşmaya çalıştıysa da başarılı olamamıştır. **Kapitülasyonlar**ın etkisiyle gümrük gelirleri oldukça azalmış, Sanayi İnkılabı'nın etkisiyle ülke Avrupalı devletlerin açık pazarı hâline gelmiştir.

Osmanlı Devleti'nin halkından aldığı ağır vergiler büyük tepkilere neden olmuştur. Ardından Osmanlı Devleti ilk defa Kırım Savaşı sırasında 1854 yılında dış borç almıştır.

Osmanlı Devleti XIX. yüzyılın ortalarında Avrupalı devletlerden aldığı dış borcun faizini dahi ödeyemez hâle gelmiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti'nin çağrısıyla Avrupalı devletler bir araya gelerek borçlarını tahsil edebilmek için Düyûn-u Umûmiye adındaki teşkilatı kurmuşlardır.

Düýûn-u Umûmiye Teşkilatının kurulması ve Osmanlı'nın gelir kaynaklarına el konulması Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığının olmadığını göstermektedir.

Fransız İhtilali ile birlikte dünyaya yayılan eşitlik, adalet, demokrasi ve hürriyet gibi düşünceler zamanla Osmanlı Devleti'nde de etkisini göstermiştir.

Çok uluslu bir devlet olan Osmanlı Devleti Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik düşüncesinden olumsuz yönde etkilenmiştir. Milliyetçilik akımı her milletin bir devlet kurması fikrini savunmaktaydı. Osmanlı Devleti içinde farklı milletler bir arada yaşadığı için milliyetçilik fikrinden olumsuz yönde etkilenmiştir.

NOT

Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik düşüncesi ve Avrupalı devletlerin kışkırtması ile isyan eden milletler özellikle Balkanlar'da devletlerini kurmuşlardır. Bu durum Osmanlı Devleti'nin toprak kaybı yaşamasını ve parçalanmasını hızlandırmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Parçalanmasını Önlemek İçin Ortaya Atılan Fikir Akımları

Osmanlıcılık: Bu fikir ile dil, din ve ırk ayrımı yapılmaksızın bir üst kimlik oluşturulmaya çalışılmış ve gayrimüslimlerin Osmanlı'ya bağlılıklarını artırarak ayrılıkların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

İslamcılık: Bazı aydınlar Müslümanları bir arada tutarak Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının önüne geçilebileceği fikrini savunmuşlardır. Savunucuları arasında Mehmet Âkif Ersoy ve II. Abdülhamit yer almaktadır.

İslamcılık fikir akımı I. Dünya Savaşı sırasında İngilizlerin kandırdığı Arap kabilelerinin Osmanlı'ya karşı mücadeleye etmesiyle gerçekleştirilemeyeceği anlaşılmıştır.

Batıcılık: Bazı Osmanlı aydınları Avrupa'daki modernleşmenin Osmanlı Devleti'nde de gerçekleştirilerek parçalanmanın önüne geçilebileceğini savunmuşlardır. Bu fikir akımının savunucuları arasında Tefik Fikret yer almıştır.

NOT

Mustafa Kemal Atatürk'ün inkılapları yapmasında Batıcılık fikir akımı etkili olmuştur.

Türkçülük: Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik düşüncesi ile Osmanlı Devleti içinde yaşayan birçok millet kendi devletini kurmak istemiştir. Bu düşünceden Türkler de etkilenmişler ve devletin kurtuluşunu Türk toplulukları arasında iş birliği sağlanmasında görmüşlerdir.

Türkçülük fikir akımı azınlıkların Osmanlı Devleti'nden ayrılmasından sonra daha da güçlenmiştir. Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul gibi önemli temsilcileri vardır.

NOT

Türkçülük fikir akımı Millî Mücadele sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasıyla başarılı olmuştur.

Osmanlı Devleti'ndeki Demokratikleşme Hareketleri

Fransız İhtilali ile birlikte adalet, özgürlük ve eşitlik gibi kavramlar Osmanlı Devleti'nde de etkili olmuştur.

- ◆ **Tanzimat Fermanı (1839)** ile azınlıkların mevcut olan hakları yasal güvence altına alınmıştır.
- ◆ **Islahat Fermanı (1856)** ile azınlık hakları Müslümanların hakları ile eşit hâle getirilmiştir.

Islahat Fermanı'nın ilan edilme nedeni Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemek ve azınlıkların isyan etmelerinin önüne geçmektir.

- ◆ **Jön Türkler** Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu adalet, eşitlik, demokrasi kavramlarından etkilenen bir gruptur. Jön Türkler azınlıkların Osmanlı'dan ayrılmalarının önüne geçilebilmesinin yolunu ülkeyi padişahın tek başına yönetmesinde görüyorlardı. Jön Türkler göre ülkeyi padişah ile birlikte bir meclis birlikte yönetmeliydi. Mecliste gayrimüslimlere de yer verilerek devlete olan bağlılıkları artırılabilirdi. Jön Türkler meşrutiyeti ilan edeceğine söz veren II. Abdülhamit'i tahta geçirdiler.

- ◆ **Kanuni Esasi (1876)**, Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası ilan edildikten sonra Osmanlı Mebusan Meclisi açılmıştır. Mebusan Meclisinde gayrimüslimler de yer almıştır. Bu sırada Osmanlı Mebusan Meclisindeki gayrimüslim milletvekilleri Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan 93 Harbi olarak tarihe geçen savaşın kaybedilmesinde padişahı suçladıkları için II. Abdülhamit Osmanlı Mebusan Meclisini kapatmıştır. Bu durum I. Meşrutiyetin sona ermesine neden olmuştur.

- ◆ **İttihat ve Terakki**, Jön Türklerin devamı olarak görülen cemiyettir. İttihat ve Terakkiciler yaptıkları çalışmalar ile II. Meşrutiyeti 1908 yılında ilan ettirmişlerdir.

- ◆ **31 Mart İsyanı**, 13 Nisan 1909 tarihinde meşrutiyeti istemeyenler tarafından çıkarılan isyandır. Bu isyan İttihat ve Terakki üyesi olan subaylardan oluşturulan "**Hareket Ordusu**" tarafından bastırılmıştır. II. Abdülhamit tahtan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirilmiştir.

Örnek

Avrupa'daki Gelişmelerin Osmanlı'ya Etkileri			
I	II	III	IV
Coğrafi Keşifler	Rönesans	Reform	Sanayi İnkılabı
↓	↓	↓	↓
Ekonomik	Ekonomik	Milliyetçilik	Demokrasi

Tabloda yapılan eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) II ve IV. D) III ve IV.

Örnek

Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda dünyada yaşanan gelişmelerin etkisiyle parçalanma sürecine girmiştir. Osmanlı aydınları devleti parçalanmaktan kurtarmak için bazı fikir akımları ileri sürmüşlerdir.

- Osmanlıcılık
- Mandacılık
- Batıcılık
- İslamcılık

Yukarıdakilerden hangileri devleti parçalanmaktan kurtarmak için Osmanlı aydınları tarafından ileri sürülen fikir akımlarından değildir?

- A) Yalnız I. B) Yalnız II.
C) I, III ve IV. D) I, II, III ve IV.

Örnek

Çocuklar, bu durum Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığının elinden alındığını göstermektedir.

Necati

Necati Öğretmen'in verdiği bilgi aşağıdakilerden hangisi ile doğrudan ilgilidir?

- A) Düyûn-u Umûmiye Teşkilatının kurulması
B) Coğrafi Keşiflerin gerçekleştirilmesi
C) Sanayi İnkılabı'nın başlaması
D) Fransız İhtilali'nin yaşanması

Örnek

..?..			
Akdeniz li- manla- rı önemini kaybetti.	İpek ve Baha- rat yolla- rı önemini kaybetti.	Osman- lı gümrük gelirleri azaldı.	Osmanlı Devleti ön- lem olarak kapitülas- yonları ka- bul etti.

Tabloda "?" olan yere Osmanlı'yı sarsan gelişmelerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Sanayi İnkılabı
- B) Fransız İhtilali
- C) Coğrafi Keşifler
- D) Rönesans